

ریاست جمهوری
مرکز بکارهای های تحول و پیشرفت

بررسی برترین تجارب جهانی فناوری شهروندی

شماره سی و سوم، ۵ شهریور ماه ۱۳۹۹

گزارش راه‌حل‌های نوآورانه افزایش مشارکت مردمی
در حاکمیت، بر بستر فناوری‌های داده‌محور

در این شماره می خوانیم...

- مراحل و شیوه مشارکت دولت‌ها و نهادهای عمومی در تامین مالی جمعی شهروندی
- چالش‌ها و موانع تامین مالی جمعی شهروندی
- آینده تامین مالی جمعی شهروندی
- معرفی برخی از پلتفرم‌های تامین مالی جمعی در ایران (بخش پایانی)
- معرفی پلتفرم حامی جو
- معرفی پلتفرم مهربانه
- معرفی پلتفرم نیک‌استارتر

مراحل و شیوه مشارکت دولت‌ها و نهادهای عمومی در تامین مالی جمعی شهروندی^۱

پیاده‌سازی روش تامین مالی جمعی را می‌توان به عنوان مسیری مطرح کرد که دولت‌ها و نهادهای عمومی هرکدام در یک نقطه از آن قرار دارند. برخی به عنوان یک مجری تمام عیار و پیشرو آن را اتخاذ کرده‌اند و برخی دیگر تنها نظاره‌گر این فرآیند هستند. در این بخش، چهار فاز مشارکت دولت‌ها و نهادهای عمومی در تامین مالی جمعی شهروندی را بررسی می‌کنیم. هر چه در این مراحل به سمت جلو حرکت کنیم، ریسک، تعهد و اثرگذاری بیشتر خواهد شد.

۱. منبع:

Civic Crowdfunding: A guidebook
for local authorities, CATAPULT
Future Cities
<http://www.futurecities.catapult.org.uk>

۱. ناظر غیرفعال (Passive observer)

بسیاری از نهادها ناظر غیرفعال (به عنوان اولین و ابتدایی‌ترین مرحله) فرآیند تامین مالی جمعی شهروندی هستند. نهادها در این مرحله نسبت به پروژه‌های فعال تامین مالی جمعی شهروندی ناآگاه هستند، البته ممکن است به صورت کلی نسبت به این موضوع و مفهوم آگاهی اجمالی داشته باشند اما نسبت به پروژه‌های فعال آن در منطقه خود ناآگاه باشند. در این مرحله، دولت صرفاً مجوز انجام چنین کاری را می‌دهد و خود فعالیتی در آن ندارد. مطابق با آمار، نزدیک به ۹۰ درصد نهادهای دولتی و عمومی بریتانیا در این دسته جای می‌گیرند.

۲. پشتیبان فعال (Active supporter)

هنگامی که دولت یا نهاد مربوطه تصمیم می‌گیرد دخالت بیشتری در فرآیند تامین مالی جمعی شهروندی داشته باشد، عملاً وارد فاز پشتیبان فعال شده است. در این مرحله، دولت آموزش لازم در خصوص تامین مالی جمعی را فراگرفته و می‌تواند به صورت فعالانه به این حوزه ورود کند. از جمله کارهای دولت در این مرحله به شرح زیر است:

- پذیرش ارائه پلتفرم‌های تامین مالی جمعی و ورود آن‌ها به حوزه شهروندی
- مشارکت‌جویی از فعالان حوزه شهروندی
- ایجاد یک درگاه دیجیتالی در زمینه‌ی تامین مالی جمعی شهروندی (همکاری با سایر پلتفرم‌ها یا ایجاد درگاه اختصاصی)

۳. محرک فعالیت (Catalyzer of activity)

پس از ایجاد درگاه دیجیتالی تامین مالی جمعی شهروندی، احتمالاً یکی از مشکلات، عدم مشارکت عمومی است که معمولاً به دلیل عدم آگاهی آن‌هاست. در این گام، دولت به عنوان کاتالیزور عمل کرده و سعی دارد تا با روش‌های زیر، انگیزه‌بخش مشارکت عمومی در این خصوص باشد:

- انجام فعالیت‌های بازاریابی و روابط عمومی:
  - پوشش خبری و رسانه‌ای
  - برگزاری وبینارها

- استفاده از شبکه‌های اجتماعی
- برگزاری رویداد
- تبلیغات مانند پوسترها و ...
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی و ارائه خدمات پشتیبانی و فضای کاری
- تامین بودجه
- طراحی و توسعه راهبرد، سیاست و راهنما
- سیاست‌ها و راهبردهای مشارکت
- سیاست‌های تامین مالی، شاخص‌های ارزیابی
- راهبردهای آموزش
- راهبردهای بازاریابی

Crowdfunding Marketing Tips

Effective Tactics to Crush your Crowdfunding goals.

۴. رهبر مطمئن (Confident leader)

مرحله نهایی، تبدیل شدن دولت و نهادهای مربوطه به یک رهبر موثر و مطمئن در این عرصه است. در اینجا، این دولت است که تامین مالی جمعی شهروندی را هدایت کرده و خود به عنوان بازیگر اصلی آن شناخته می‌شود. در این مرحله، دولت، از طریق حمایت و رهبری، ارزیابی تاثیرات و مربی‌گری، به تامین مالی جمعی مشروعیت بخشیده و قلمرو و سطح آن را کاملا ارتقا می‌دهد.

چالش‌ها و موانع تامین مالی جمعی شهروندی

تامین مالی جمعی شهروندی با چالش‌ها و موانعی نیز روبرو است. این چالش‌ها عبارتند از:

- یکی از تهدیدات اصلی، کم بودن تنوع، برابری و همچنین حضور کم اقشار مختلف مردم در فرآیند تامین مالی جمعی شهروندی است. بیشتر افرادی که با فضای دیجیتال و آنلاین ارتباط دارند در این فرآیند حضور دارند و این باعث می‌شود بخش زیادی از مردم نادیده گرفته شوند. مطالعات زیادی نشان دهنده ارتباط قوی بین سن، سطح تحصیلات و مشارکت در تامین مالی جمعی است. معمولا افرادی که در دانشگاه تحصیل کرده‌اند و بین ۲۵ تا ۳۴ سال سن دارند بیشتر مشارکت می‌کنند.
- دومین تهدید مهم، کاهش در تامین مالی سنتی برای پروژه‌های شهروندی است. اتخاذ روش تامین مالی جمعی شهروندی نباید نهادها و موسسات را به سمتی ببرد تا از روش‌های سنتی و قبلی تامین مالی دست بکشند. حرف اصلی این است که هر روش، مزایا معایب خاص خودش را دارد و هیچکدام نباید جای دیگری را بگیرند.
- بسیاری از پروژه‌های شهروندی، به دلیل ماهیت بلندمدت آن، نمی‌توانند به عنوان موضوع تامین مالی جمعی قرار گیرند. معمولا پروژه‌هایی به صورت موفقیت آمیز به شیوه تامین مالی جمعی انجام می‌پذیرند که مدت زمان کوتاه‌تر و مشخص‌تری داشته باشند و پروژه‌های با فرآیند طولانی کمتر با این شیوه تامین مالی می‌شوند که خود چالش‌هایی را در این خصوص به همراه دارد و این شیوه را محدود می‌کند. همچنین نکته دوم در این خصوص به موضوع نگهداری از پروژه‌های شهری است که از این طریق تامین مالی شده‌اند. برخی از پروژه‌ها مانند ایجاد یک فضای سبز، برای نگهداری نیز به منابع مالی نیاز دارند که با ماهیت شیوه تامین مالی جمعی متفاوت هستند.
- تمرکز روی مسائل کوتاه‌مدت و انحراف از مسائل بلندمدت نیز از دیگر مشکلات روش تامین مالی جمعی است. همانگونه که بیان کردیم، به دلیل ماهیت کوتاه مدت تامین مالی جمعی شهروندی، ممکن است مدیریت شهری، به بسیاری از مسائل اصلی و بلندمدت فناوری شهروندی توجه کافی نداشته باشد.
- از دیگر چالش‌های تامین مالی جمعی شهروندی می‌توان به مسائلی مانند تحویل پروژه، پاسخگویی و کیفیت پروژه اشاره کرد.

آینده تامین مالی جمعی شهروندی

با وجود تمام موانع و چالش‌هایی که در بخش قبلی ذکر شد، آینده تامین مالی جمعی شهروندی را (در صورتی که بخواهیم براساس روندهای گذشته بررسی کنیم) می‌توان بسیار پر رونق‌تر از وضعیت فعلی دید. در کشورهای مختلف، این مفهوم به تازگی وارد عرصه حکمرانی شده و در صورت تنظیم‌گری صحیح آن، می‌تواند به شکوفایی برسد.

همچنین مفهوم تامین مالی جمعی شهروندی می‌تواند در ترکیب با مفاهیم دیگری مانند بودجه‌ریزی مشارکتی، فضا و فرصت جدید و بدیعی را در این حوزه در اختیار حکمرانان قرار دهد. در واقع هر روزه مشارکت مردم در حکمرانی به عنوان یک اصل در اداره جامعه پر رنگ‌تر شده و ابزارهای آن مانند تامین مالی جمعی شهروندی و بودجه‌ریزی مشارکتی نیز بیشتر مورد استفاده قرار خواهند گرفت.

The Future of Crowdfunding

- Innovative platforms/network, blockchain and cryptocurrencies
- Other trends of crowdfunding

معرفی پلتفرم‌های تامین مالی جمعی در ایران (بخش پایانی)

پس از معرفی اجمالی پلتفرم‌های تامین مالی جمعی در ایران، در این شماره و به عنوان بخش پایانی، سه پلتفرم را از بین موارد معرفی شده قبلی، به صورت دقیق‌تر بررسی می‌کنیم. هر کدام از این پلتفرم‌ها، بیشتر تمرکزشان در یک حوزه خاص است. به عنوان مثال پلتفرم حامی‌جو، در موضوع هنر و هنرمندان فعال است و پلتفرم مهربانه بیشتر به فعالیت‌های خیریه توجه دارد.

پلتفرم حامی جو

نام پلتفرم: حامی جو

سال تاسیس: ۱۳۹۴

حوزه‌های فعالیت: تامین مالی جمعی

آدرس سایت:

<https://hamijoo.com/>

این مبلغ توسط ۳۲۵۱ حامی صورت پذیرفته است. حامی جو صرفاً پروژه‌های در حوزه هنر و بازی را می‌پذیرد. تامین مالی جمعی در حامی جو به شیوه "پاداش محور" است. به این معنی که پروژه‌های خیریه در حامی جو ثبت نمی‌شود. هر پروژه‌ای در حامی جو قرار می‌گیرد، پاداشی نیز برای حامیان آن در نظر گرفته می‌شود.

حامی جو یک وب سایت تامین مالی جمعی ایرانی است که از فروردین سال ۱۳۹۴ فعالیت خود را به صورت آنلاین در زمینه هنر با هدف حمایت از هنرمندان و هنر مستقل آغاز کرده است. این وبسایت رابطی میان صاحبان ایده و حامیان آنها است. تمرکز این پلتفرم، بر روی موضوعات هنری مانند انیمیشن، تئاتر، بازی، پادکست، عکاسی، طراحی لباس، فیلم کوتاه و بلند، مجسمه‌سازی و ... است. تاکنون بیش از ۴۰۰ میلیون تومان در ۲۸ پروژه‌ی هنری حمایت شده است.

ثبت پروژه / ورود / ثبت نام

پروژه‌ها - حامی جو چگونه کار میکند؟

انیمیشن | جشنواره | تئاتر | بازی | پادکست | عکاسی | طراحی لباس | اکسسوری | فیلم بلند | فیلم کوتاه | مستند | مجسمه سازی | موسیقی | گنا

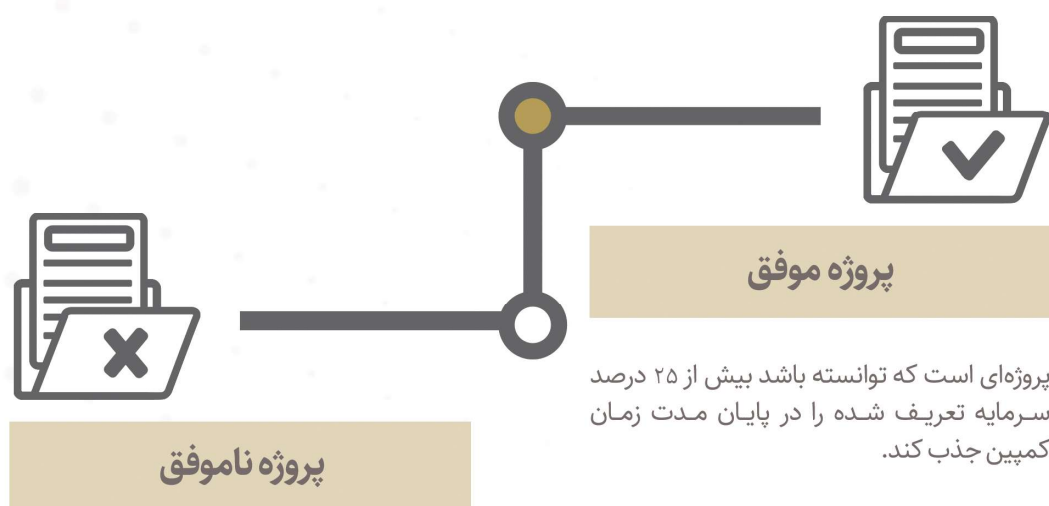
ادامه پروژه -

پروژه‌های فعال

همانگونه که بیان شد، تامین مالی جمعی در حامی جو، به شکل پاداش محور است و حامیان می‌توانند از مزایای اجرای پروژه در ادامه بهره‌مند شوند. افراد در زمان ایجاد پروژه لیستی از مبالغ که در واقع تعیین‌کننده رقم‌های حمایت افراد از پروژه است را ایجاد می‌کنند و در ازای هر مبلغ، پاداش برای حمایت‌کننده در نظر می‌گیرند. این پاداش می‌تواند از خود پروژه انتخاب شود و یا هر آنچه که فرد امکان تهیه و اهدا آن را داشته باشد. به طور مثال برای یک پروژه سینمایی، بلیط رایگان و یا با تخفیف می‌تواند به عنوان یک پاداش برای حمایت ۱۵ هزارتومانی در نظر گرفته شود. لازم به ذکر است ارزش ریالی پاداش‌ها با مبلغ حمایتی حتما نباید برابری داشته باشند.

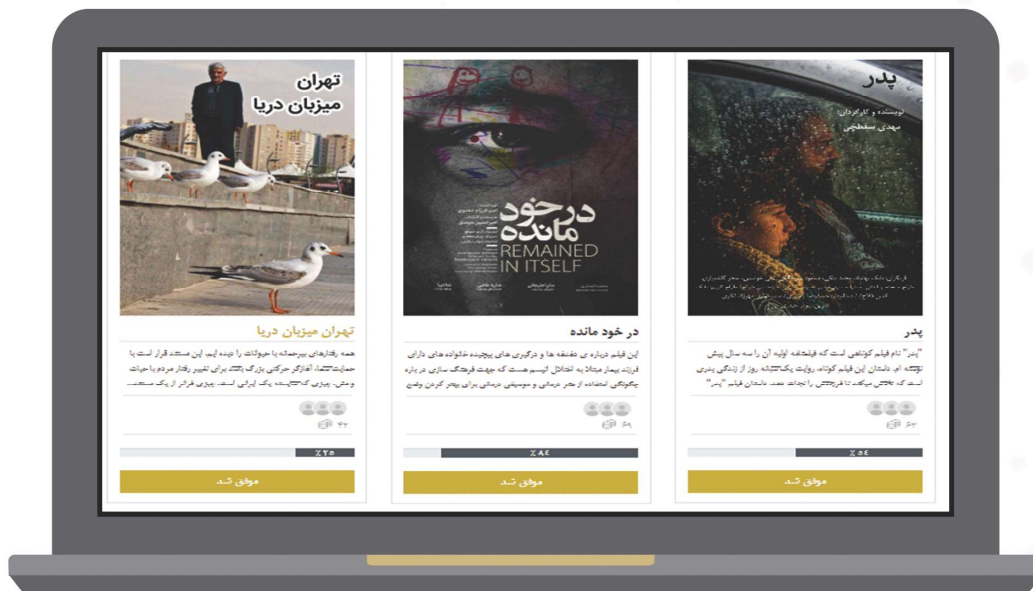
پروژه‌ای است که کمتر از ۲۵ درصد از سرمایه تعریف شده را در پایان مدت زمان کمپین جذب کند. در این صورت مبلغ بدون کسر کارمزد به حامیان باز خواهد گشت.

پروژه‌ای است که توانسته باشد بیش از ۲۵ درصد سرمایه تعریف شده را در پایان مدت زمان کمپین جذب کند.

نود درصد از سرمایه‌ی جمع‌آوری شده پس از ۱۵ روز کاری و پس از پایان مدت اعلام شده در پروژه در وجه صاحب پروژه پرداخت خواهد شد و مابقی مبلغ فوق نیز به عنوان حسن انجام کار نزد عامل می‌ماند و پس از ارائه صورت وضعیت نهایی توسط صاحب پروژه که نشان دهد پروژه به همان صورت که تعهد شده

انجام شده و پس از تایید آن توسط حامی جو در وجه صاحب پروژه پرداخت خواهد شد.

تصویر زیر، نمونه پروژه‌های موفق را نشان می‌دهد:

پلتفرم مهربانه

را نیز از مسئولیت‌های خود می‌داند. تاکنون نزدیک به ۲۰ میلیارد تومان از طریق این پلتفرم برای پروژه‌های خیریه تامین مالی شده است. تاکنون ۲۷۷ پروژه به صورت موفق در ۲۴ استان کشور تامین مالی شده‌اند. بیشترین پروژه‌ها در دسته‌های تحصیل و آموزش (۵۸ پروژه)، مناطق محروم (۵۲ پروژه)، سلامت (۴۴ پروژه) و کودکان (۴۰ پروژه) بوده است. همچنین این پلتفرم در قالب مسئولیت اجتماعی، از حمایت شرکت‌های معروفی همچون اسنپ، ابرآروان، آسیاتک، گروه قطعات خودرو عظام و ... نیز برخوردار است.

نام پلتفرم: مهربانه

سال تاسیس: ۱۳۹۳

حوزه‌های فعالیت: تامین مالی جمعی

آدرس سایت:

<https://mehrabane.ir/>

مهربانه یک پلتفرم تامین مالی جمعی است که به جمع‌آوری حمایت‌های مالی برای پروژه‌های نیکوکاری، مسئولیت اجتماعی و توانمندسازی می‌پردازد و امکان تحقق آن‌ها را فراهم می‌کند. همیشه پروژه‌های متنوعی در مهربانه وجود دارند که می‌توانید متناسب با موضوعات مورد علاقه خود، از آن‌ها حمایت کنید. مهربانه علاوه بر تامین مالی پروژه‌های یاد شده، فرهنگ‌سازی در زمینه موضوعات اجتماعی، محیط زیست، حیوانات و...

ورود | ثبت‌نام

پروژه‌ها | حمایت از مهربانه | راهنما

جستجو

حامیان:

Snapp!

گروه اسنپ

کتاب‌بوم
BOOKLAND

بوکلند

گروه عظام

پلتفرم‌های همراه:

TAPSELL

تپسل

مامان پز

تپسی

Snapp!

گروه اسنپ

با همراهی شما

۱۷۲,۸۹۴,۱۳۸,۲۵۰ ریال

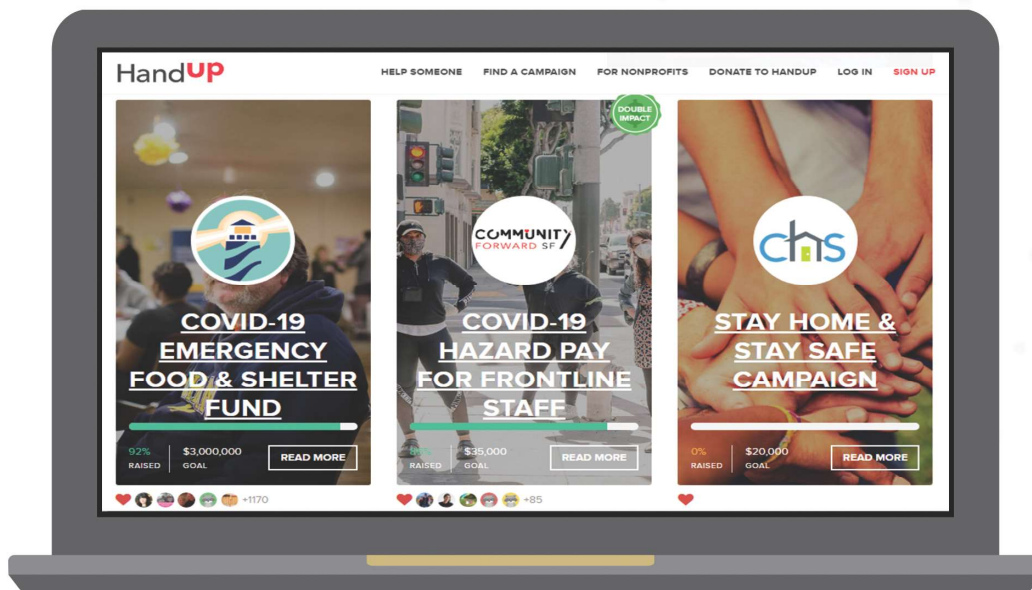
برای اعطای وام به کارگران روزمزد جمع‌آوری شد.

#کنارهمیم

برای مشاهده روند اجرای پروژه کلیک کنید.

هر پروژه در مهربانه یک مجری دارد و تعریف پروژه، کنترل و مسئولیت‌های آن بر عهده مجری پروژه است. بسیاری از مجریان برای تعریف پروژه خود هفته‌ها وقت می‌گذارند تا با تولید محتوای متناسب، به بهترین شکل پروژه خود را به مخاطبان ارائه کنند. وقتی که تعریف پروژه آن‌ها کامل شد، آن را در مهربانه منتشر می‌کنند و با جامعه هدف خود به اشتراک می‌گذارند.

هر پروژه، مبلغ هدف و زمان پایان مشخصی دارد. هر فردی که به پروژه‌ای علاقه داشته باشد، می‌تواند مبلغ دلخواهی را به آن پروژه اهدا کند تا سرمایه مورد نیاز پروژه به صورت خرد خرد جمع‌آوری شود. اگر پروژه بتواند در زمان تعیین شده به هدف خودش برسد یا بیشتر از آن سرمایه جمع کند، کل مبلغ جمع‌آوری شده به مجری آن تحویل داده می‌شود تا بتواند نسبت به اجرای پروژه اقدام کند. در صورتی که پروژه در جلب مبالغ مورد نیازش موفق نباشد، پروژه لغو می‌شود و پول افراد به حساب آن‌ها در مهربانه برمی‌گردد. مدل تأمین مالی مهربانه «اهدا» است و کاربران مبلغ دلخواه خود را بدون انتظار بازگشت به صورت پاداش یا سهام، برای اجرای پروژه اهدا می‌کنند. تمام مالکیت پروژه‌ها و کار انجام شده به مجری (یا مجریان) پروژه‌ها تعلق دارد.

مجریان پروژه‌ها موظف هستند پس از دریافت سرمایه مورد نیاز خود و اجرای پروژه، گزارش آن را برای شفاف‌سازی در اختیار مهربانه قرار دهند تا به صورت عمومی منتشر شود. این کار علاوه بر شفافیت مالی، به کاربران این امکان را می‌دهد تا از وضعیت پروژه مورد حمایت خود آگاه شوند.

پلتفرم نیک استارتر

- حمایت آزاد از پروژه به معنای حمایت با مبلغ دلخواه از یک پروژه است.
- حمایت با مبلغ تعیین شده که شامل خرید بسته حمایتی است. نیک استارتر با همکاری صندوق توسعه تعاون برای پروژه‌های مورد حمایت خود، ضمانت‌نامه بانکی فراهم کرده است، تا در صورت به نتیجه نرسیدن پروژه توسط صاحبان و طراحان آن، نیک استارتر راه را برای جبران هزینه‌کرد کاربران خود باز گذاشته باشد.

نام پلتفرم: نیک استارتر

سال تاسیس: ۱۳۹۵

حوزه‌های فعالیت: تامین مالی جمعی

آدرس سایت:

<https://nikstarter.com/>

نیک استارتر یک سامانه سرمایه بخشی یا جمع سپاری مالی می باشد که به کسب و کارهای کوچک و متوسط و استارت‌آپ‌های محصول محوری که در مرحله انبوه سازی دچار مشکل مالی شده‌اند، کمک می‌کند تا به روش به اصطلاح پاداش محور پیش فروش سرمایه مورد نیاز خود را تامین کنند.

در این پلتفرم دو نوع حمایت وجود دارد:

۴۶۵ نفر
اشتغال زایی مستقیم

۲۲۰۹ نفر
حامی پروژه‌های نیک استارتر

بیش از ۱۰ میلیارد و ۵۰۰ میلیون
تومان حمایت جذب شده

۱۴۸۲ نفر
اشتغال زایی غیر مستقیم

پروژه‌های نیک استارتر در دسته‌های زیر تقسیم‌بندی می‌شوند:

بازی و سرگرمی

گجت‌های هوشمند

هنر

کتاب

خدمات

آموزشی

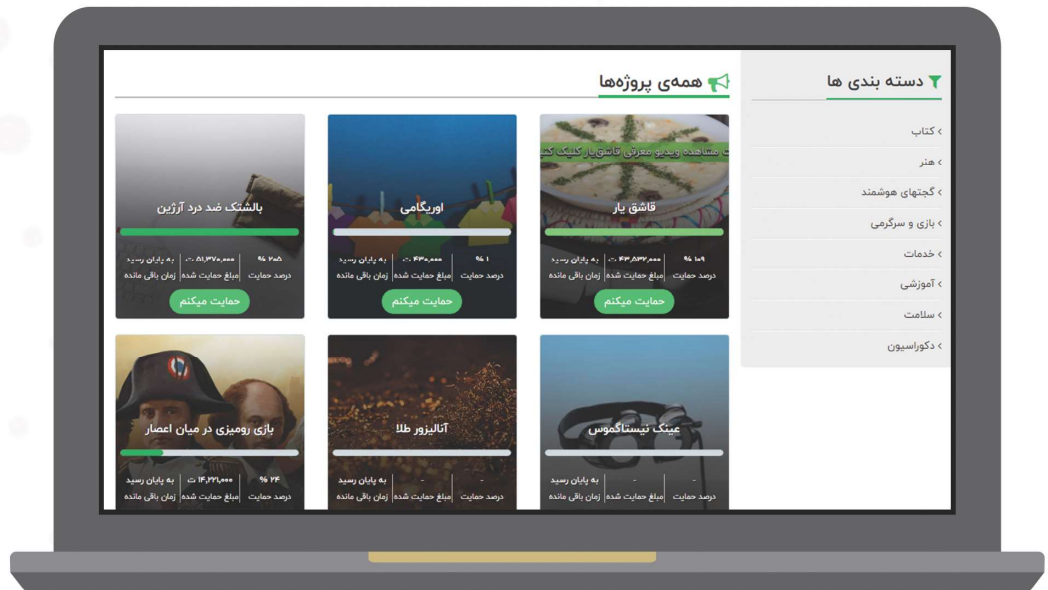

سلامت

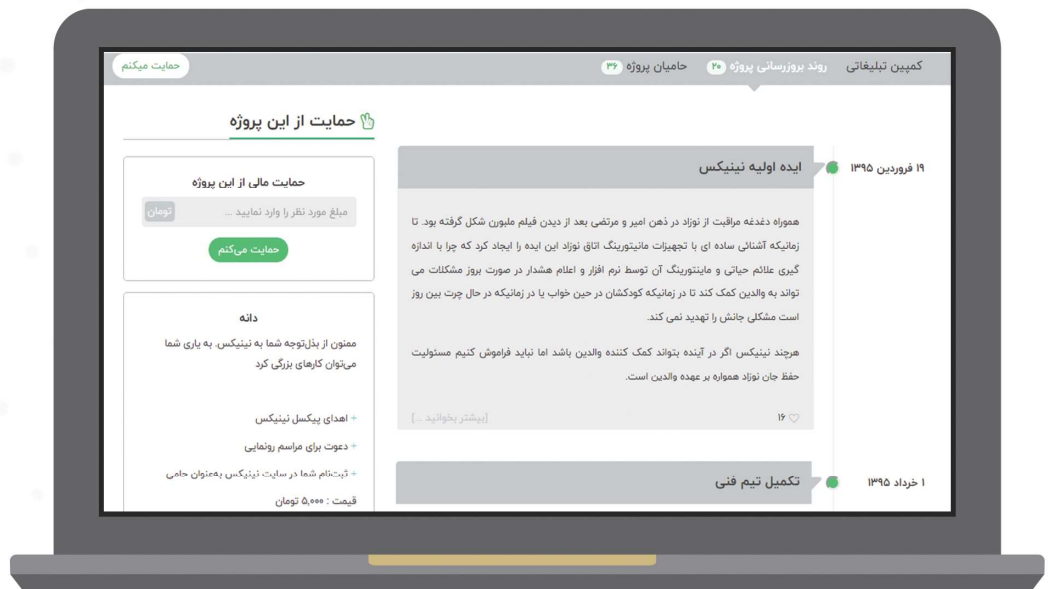

دکوراسیون

یکی از نکات مهم این پلتفرم، ارائه آخرین فعالیت‌های مجریان پروژه است. این قسمت با عنوان روند بروزرسانی پروژه قابل مشاهده است و کمک می‌کند تا حامیان پروژه از وضعیت آن بیشتر خبر دار شوند.

فناوری، دارای پتانسیل گسترده‌ای برای تغییر نحوه ارتباط شهروندان با یکدیگر، ارتباط شهروندان با دولت و تقویت جوامع و حکومت‌ها است. امروزه شهروندان، سازمان‌ها و دولت‌ها از فناوری برای اطلاع‌رسانی و تشویق مشارکت شهروندی استفاده می‌کنند؛ مواردی مانند انتخابات و رأی‌دهی، دولت الکترونیک و یا راه‌اندازی کمپین‌های جمع‌سپاری. این دسته از فعالیت‌های در حال رشد به عنوان «فناوری شهروندی» مشهور شده‌اند.